

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrstič-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Pred svojim lastnim pragom.

V 5. številki „Gosp.“ smo pokazali, da je vselej za Avstrijo pogubno bilo, ako se je — brez ozira na pravice in posebnosti dežel in narodov — po enem kopitu delalo, bodisi, da so za čas neomejene samovladarske oblasti ministri, ali pa za čas ustavne vlade državni zbori deželam in narodom postave dajali. V državi, kakoršna je Avstrija, v kateri so različne, samostalne dežele, različni narodi, različna verstva, jako različne potrebe in navade, v takej državi ne more nikdar dobro biti, ako slučajna večina poslancev ali pa celó — kakor se godi zdaj — le nemško-liberalna stranka deželam in narodom postave daje, in sicer tudi v tacihi zadevah, ki so po naravnem zakonu vsakemu človeku svete, nedotakljive, katerih toraj poljubni razsodbi drugih nihčér prepustiti ne more in ne sme, kakoršne so n. pr., verske, vest zadevajoče, narodne in pa otroško vzrejo zadevajoče stvari.

Prav v tem oziru je centralizem velika nesreča, ker se loti vseh razmer, ne pusti nikomur svobode, marveč vklepa vse v svoj jarm! Rekli smo zadnjič, da je ni rešitve, kakor če se Avstrija ustanovi po oktoberski diplomii, ki prepušča vsakej deželi pravice, da si po svojih zastopnikih — brez državnega zbora — vravnava vse svoje domače zadeve: šolske, cerkvenopravne, narodne in gospodarske. — To je jedro federalizma, za kterega se z večino avstrijskih narodov potezamo tudi mi, ker je najbolj primerno, da zastopniki dežele, ne pa tuji ljudje, ki deželnih razmer ne poznajo, o njihih zadevah sklepajo in postave dajejo. Pri tem bi se tudi grozni stroški zmanjšati dali.

Vprašanje je le, ali se to zdaj doseči zamore? In tu stojimo slovenski domoljubi skoro brezupni pred kôpo največih napotkov in težav. Prišli smo namreč po neposrednih volitvah tako dalječ, da nam le še pomagati zamore vladarjeva premagalna volja in beseda! Volilni red je namreč tako umetno napravljen, da

ima nemški živelj po mestih in trgih, iz velikega posestva in trgovinskih zbornice odločilno večino. Ko bi v kmetskih volilnih okrajih povsod zmagali konservativni poslanci (in le taki so od nemške strani našim narodnim pravicam prijatelji), in ko bi tudi vsi česki poslanci vstopili v drž. zbor, česar pa — k sreči ni pričakovati — bi bili še za kakih 14—20 glasov za poslanci nemško-liberalne stranke! Prav v ta namen so si napravili direktne volitve.

Očitno je toraj, da ni pomoči, razun če svetli cesar sami konec storijo čudni nerednosti, da je dejanska večina ljudstva, ki tudi največ davka plačuje, največ odstotkov k vojaščini daje, — v manjšini, manjšina Nemcev pa, kateri le 6. del vseh avstrijskih prebivalcev znašajo, ima večino! Ali je pa upati, da se temu nenaravnemu stanju konec stori? Edino le pod tem pogojem, da zapustijo vsi naši poslanci z drugimi federalisti vred državni zbor ter pustijo nemške ustavake same. Prazne klopi v zbornici poslancev bile bi jasen in najbolj tehten dokaz, da niso narodi zadovoljni s sedanjo ustavo, in tudi Nemci ne, ker bi z našimi odšli tudi nemški avtonomisti ali federalisti.

In kaj drži naše poslance na Dunaju, dasi nič ne opravijo, vedno le bob v steno mečejo? Krive so tega žalostne razmere po slovenskih deželah, pri katerih se poslanci ne upajo odločno delati, da bi po izstopu iz drž. zbora pospesili preuredbo ustave, ker se bojé, da bi ob novih volitvah — če ne povsod, vsaj v nekaterih okrajih — zmagali naši nasprotniki. Je-li ta strah opravičen? Žalibog da je! Pri sedanji raztepenosti, ko posvêtni liberalci ne mara za narodnjaka v duhovski suknji, ko se za „omiko“ šteje, če kdo v vprašanjih, kat. cerkev zadevajočih, z židovi in luterani glasuje, ko sebičnost vse razdeva ter enim sapo zapira pred nemčurskimi mogotci, drugim pa vničuje vse blage čute domoljubja in požrtvovalnega delovanja za narod, — pri tacihi razmerah ni pričakovati dobrega vspaha pri volitvah, in to je ona môra, ki tlači naše

poslance! Česki poslanci nič ne marajo za to, če jim ustavaki mandate vzamejo in se zaporedoma nove volitve razpisujejo, ker se zanašati smejo na previdne, dobro podučene volilce, ki volijo vsikdar možé, ktere jim državno-pravna stranka nasvetuje. „Mladi“ sicer tudi tam rogovilijo ter hočejo svojo pogačo imeti; pa poštenja še vendar toliko imajo, da nočejo v državni zbor stopiti in državnih pravic českega kraljestva izdati.

Kako se pa po Slovenskem volilci podučujejo? Ko še ni bilo razpora med „starimi“ in „mladimi“, osnovalo se je bilo v Mariboru „politično društvo“, predsednik je bil pokojni Tomšič, ki je dobro vedel, da se brez delalnih polit. društev z našimi ljudmi ničesar opraviti ne da. A društvo — skoro izključljivo v posvetnih rokah — še glavnega zbora doživelo ni. „Narodnjaki“ niso hoteli nič storiti. Osnovali smo potem v vzajemnosti z duhovniki „kat. politično društvo“, in zopet je Tomšič na vse kriplje delal, da „narodnjake“ k delavnosti spravi. Nekteri so krepko začeli, društvo je najlepšega sadú obetalo; pa večina tako zvanih „narodnjakov“ je ves čas lepo od strani gledala, nekteri so društvénike iz narodnega tabora zasmehovali, hujskali in k odpadu zapeljevali; mladoslovensko glasilo, ki je po Tomšičevi smrti v prav nesrečne roke prišlo, je storilo vse, da so „kat. politična društva“ prav bav-bav postala pošuntani „posvetni inteligenciji“.

Razun mariborskega bilo je samo na slov. Štajerskem kakih 9 kat. političnih društev, pri kterih pa ne eden hvalisanih „narodnjakov“ pomagati ni hotel, ker so se bali nemčurskega zbadanja, češ, da so pri „klerikalnem“ društvu, ko vendar ves svet in najbolj politična gospódska ve, da je v teh društvih šlo za národno politiko, se ve da za tako, ki se proti kat. cerkvi ne štuli. — Duhovniki, zapuščeni od vseh, zgubili so pogum, in tako imamo zdaj namesto kakih 11 le še 3 politična društva, ki hvalevredno delajo in bodo gotovo tudi v prihodnje: v Konjicah, v Slovengradcu in pri sv. Lovrencu v slov. goricah. In pri teh ne najdete ne enega tistih čudnih „narodnjakov“, ki se ponašajo kot zastopniki narodne ideje! — Slovensko ljudstvo bilo bi najboljšé, ko bi pravih voditeljev imelo, značajnih, odločnih mož namreč, ki se ne klanjajo začasnim nemčurskim mogoteem, ne liberalnim šemam, ktere so le zato tako trdoglave, ker jim manjka temeljite izobraženosti; ker pa ljudstvo pravih voditeljev nema ter liberalnim vešam tudi ne zaupa, duhovniki pa od liberalne stranke zapuščeni, na mnoge načine žaljeni in zasramovani, nasprotnega vpóra sami zdržati ne morejo in nočejo, je navstalo stanje, pri kterem se ničesar odločnega početi in dognati ne da. In to bo trpelo tako dolgo, dokler se liberalstvo, kakor ob poslednjih volitvah na Kranjskem, po žalostnih skušnjah ne prepriča, da sè strankovanjem zarad praznih liberalnih fraz le národnim sovražnikom vodo na mlin napeljava.

Nekoliko črtic iz Ofenheimove pravde.

Nijeden „Gospodarjevih“ bralcev ne sedi med porotniki v tej velikanski pravdi; tudi se ni bati, da bodo te črtice na javno mnenje tje do Dunaja vplivale in s tem nekako segale v sodnijsko razsodbo. Še manj se bomo krivi storili sprevačanja resnice, ampak hočemo nektere stvari, ki razsvetljujejo vso pravdo, bralcem pred oči postaviti. To omenjamo zarad tega, ker vse to člen 8. postave od 17. dec. 1862 ostro prepoveduje; častiti bralci si naj toraj svesti bodo, da ne pretiramo nijedne stvari.

Kaj je vsa ta pravda? Ona ima dve poglavitni reči v sebi: a) Razmero med vlado in opravičnim svétom železnice iz Levova v Črnovice in dalje; b) Vprašanje zastran goljufige pri tej železnici. Gledé razmere med vlado in opravičnim svétom se ima na dan spraviti, ali je vlada prav imela vodstvo železnice pod sekvester dati. V tem oziru bodo izpovedi izvedencev pokazale, na koliko da so pritožbe državnega pravdnika in trditve sekvestra opravičene ali ne. (Prav sitno za zatožene je, da se je pred nekoliko dni zopet eden železniških mostov podrl!) Kar pa zadeva drugo vprašanje, ki zadeva goljufige pri tem podvzetju, se kaže že zdaj velika spaka v tem, da so matadorji centralistične ali ustavaške stranke preveč svobode pri osnovanju bank uživali, vlada pa ljudem vse premalo na prste gledala. Kakor gljive za dežjem navstajala je banka za banko in vsaka se je v malo dneh potem, ko je od vlade koncesijo dobila, že z milijoni premoženja bahala in kurze svojih akcij višje in višje tirala. Hipotekarna rentna banka n. pr., pri kterej je bil sedanjí minister trgovinstva, dr. Banhans, pred vstopom v ministerstvo opravični svetovalec, izdala je in sicer po posredovanju stareje in bogatejše sestrice, anglo-avstrijske banke na Dunaju, svoje akcije po imenski vrednosti za 92 gld. (namesto 100), vplačalo se je na akcijo samo 40 %, in posestnik akcije se je štulil moža, ki ima pri vsakej akciji 100 gld. vrednosti v rokah. V par dneh so stale akcije že na 112—115 gld., in v borzi so še pri prodaji z rok v roke na vrh dajali po 12—13 gld. od akcije, ker so vedli, da ima banka tudi ministrov med svojimi akcijonarji. Tako je bila vdeležba pri osnovanju bank silno rodoviten posel in čuditi se ni, da so se osnovenjem tisočine kot „nagrada“ ponujale in rade darovale. Kdo bi pa tisočev v dar ne vzel, če se mu z lepa ponujajo, samo da svoje ime društvu v priporočenje zastavi?

V tacih razmerah se pač ne more lahko govoriti o goljufigi dotičnih špekulantov, nevolja je le, da so centralistične vlade pri tem poslu preprizanesljive bile. Dobro se spominjamo, kako da je prvi nesrečni ravnatelj banke „Slovenije“, namreč Treuenstein, obetal ustanoviteljem po 40 akcij za navržek; opravični svet pod pred-

sedništvom pokojnega dra. Coste je pa z nevoljo podrl vso to sleparsko mešetarijo ter ni ne ena akcija kteremu ustanovitelju se darovala. In to je storil opravični svet v prvi vrsti zato, da se banki od nobene strani „švindela“ očitati ne bi mogel; iz druge strani pa z ozirom na vlado, ki je slovensko zavarovalnico nekako pisano gledala in bi jo bila še bolj, ko bi se bile akcije tako „delile“, kakor so se po drugod.

Gledé na česke založnice, na mnoge akcijske društva za izdelovanje sladkorja itd., katere je vlada prav ostro nadzorovala in pri najmanjših pomanjkljivostih tudi strahovala, bila je opaznost opr. světa banke „Slovenije“ jako dobra. Toliko bolj je pa obžalovati, da ni sedanja vlada z enako odločnostjo gledala na druge, veliko bližnje banke. Tako kaže kurs prej omenjene hipotekarne banke, pri kterej je minister dr. Banhans v opravičnem svetu bil, pri akcijah — —, kar pomenja velik polom vrednosti. To pa sega do premoženja, katero bi ne smelo nikdar borznim premembam podvrženo biti. Pri banki so se namreč proti zastavnim listom (Pfandbriefe) z dopuščanjem vlade na dobre obresti vlagali denarji vstanov, pod državnim nadzorstvom stojećih naprav, pupilarni, poverenski (fidejkomisarski) in hranilni denarji. Ker je borza kakor vreme, se preminja tudi vrednost borzinih akcij, ki zamore tudi rakom žvižgat iti. In kdo je potem porok za vloženo premoženje ubozih sirot? Daje li ktera banka pupilarno varnost? In vendar so se pravila omenjene banke tako tolmačila!

Tako so se snovale banke za ustavaškimi vladami, in to je treba pred očmi imeti, da se prav umejo izpovedi nekterih prič v Ofenheimovi pravdi. Poslušajmo danas, kako da se je zagovarjal bivši

minister Giskra.

V štiri ure dolgemu govoru pojasnoval je vse zatoženca Ofenheima zadevajoče zatožbine točke in sicer tako, da on — dr. Karl Giskra — nobene krivice pri njem ne najde! Da je Ofenheim z drugimi vred 100.000 gld. od podvzetnika Brassey-a dobil in potem pri raznih prilikah zopet tisoče primešetaril, to se Giskri celó po pravici dozdeva kakor tudi prav nič krivega v tem ne vidi, da se je podvzetniku iz vplačanih akcij 1.900.000 gld. „naprej dalo“. Meni — pravi Giskra — je bilo malo mar, kaj da Brassey s temi denarji dela. Pogodil se je za 24 milijonov z društvom; kam da je spravil one „predhodne stroške“, ali jih je razdelil, ali v blato vrgel, ni brigalo nikogar zmed nas opr. svetovalcev.

Veljati ne pusti, da bi bila železna cesta slabo izdelana, češ, da so svetli cesar sami bolj odličnim osebam odlikovanja dati blagovolili. Še le Brestel in dr. Schäffle sta kot ministra, vsak po enkrat, napake pri železnici grajala, dr. Banhans pa ne, in je vendar železnico pod sekvestra dal! — Od koncesionarjev je res on (dr.

Giskra) 100.000 gld. „nagrade“ prejel, ker so v to cesar dovolili, in ker je kot opr. svetovalec za svoj trud pravico do tega imel.

Na vprašanje zagovornika dra. Neude, ali se zamore Ofenheimu v krivdo šteti, da je v poročilu do ministerstva rekel, da posodi bankir Richter v Berlinu društvu 5.400.000 gld. po 76⁰/₁₀₀, dejansko pa je le dal 75¹/₂ ⁰/₁₀₀, odgovori Giskra, da ni to čisto nič napčnega, marveč navada! — Slednjič hvali Giskra Ofenheima, s kterim sta si po prvi ženi v daljni zlahti, kot zvedenca, uradnika in očeta rodovine, protestuje proti temu, ker je državni pravnik zoper njega in druge opravilne svetovalce trdil, državni pravnik se pa izgovarja, da osebno nobenega svetovalca zbadati ni hotel.

Takošni so bili nazori zastran osnovanja bank za ustavaškimi vladami in v taci h okolščinah — so se vršili poslovi Ofenheima in družih.

Gospodarske stvari.

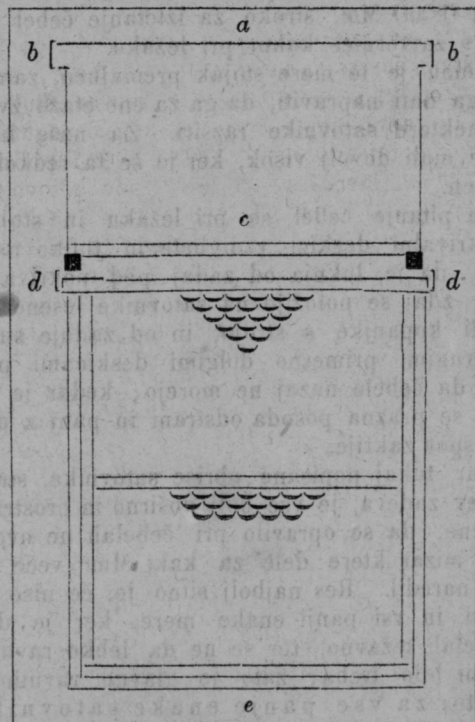
Lembaški panji ali koši.

VI.

Stojak (Ständer) je po koncu postavljen ležak, ki ima dva, tri ali še več oddelkov ali etaž vloženi h satorniki.

Stojak se da samo od zadnje strani odpreti, kder ima dverce. Prednja stena in postranske stene so 0.040 Mm. debele, pod in pokrov je iz 0.025

D. Stojak s satornikom vložen.

Merilo 0.010 Mm. = 0.050 Mm.

Mm. debelih desek, ravno tako dverci, ki so ob straneh za 0.005 Mm. zarežane, da se lepo prilagodijo.

Stojak je od znotraj visok 0.425 Mm., širok 0.236 Mm., in globok 0.410 Mm.; od zunaj je po zgornji dobelosti sten visok 0.475 Mm., širok 0.316 Mm. in dolg ali globok 0.475 Mm.

Od znotraj ima dva oddelka: zgornji oddelek je za male, spodnji pa za večje satovnike; v vsakem oddelku ima 10 satovnikov postora. Najpoprej se napolni spodnji oddelek in potem, če je treba, se spustijo čebele v zgornjega, ker se nad satovniki ležeče deskice odstranijo. V spodnjem oddelku je pri podu 0.010 Mm. prazen prostor pod satovniki, kateri visijo na postranskih stenah v zarežah *dd*), ki so 0.010 Mm. globoke in 0.014 Mm. visoke; nad temi zarežami ste pribiti dve letvici ali lašti 0.007 Mm. debeli in široki, ter po potrebi dolgi, kamor se položijo deskice primerno dolge in 0.007 Mm. debele, 0.025 Mm. pa široke, s katerimi se satovniki zakrijejo; te deskice se odstranijo, kedar je treba zgornjo etažo obljuditi, kamor se obesijo mali satovniki, ki visé v zarežah *bb*), ktere so 0.010 Mm. globoke in 0.017 Mm. visoke. Kakor pri ležakih se tudi tukaj satovniki zakrijejo na zadnji strani z oken-
cem, skoz katero je moči čebele gledati in opazovati. To okence pa ne sme viši biti, kakor je satovnik, da ni na poti, in da se v zarezo lepo obesi; tudi pretesno ne sme biti, da se da ročno odpirati, kedar je treba. Za zgornji oddelek mora biti drugo primerno visoko in široko okence ali deska, da se zamore vse lepo zakriti in zadelatiti, pa tudi po potrebi razširiti ali zmanjšati.

Žrelo je na sredi prve strani 0.010 Mm. visoko in 0.060 Mm. široko za izletanje čebel prevideno s zatvornico kakor pri ležaku.

Komu je te mere stojak premajhen, zamore si večega dati napraviti, da ga za eno etažo zviša, ali za nekatere satovnike razširi. Za naše kraje tukaj je mali dovolj visok, ker je še ta redkokrat napolnjen.

Za pitanje čebel se pri ležaku in stojaku dve pokrivalni deskici vzdignete in toliko nazaj položite, da je luknja od zadaj pod pokrivalom zakrita; zdaj se položijo na satovnike lesene koritca ali kopanjke s strdjo, in od zadnje strani se z drugimi primerno dolgimi deskicami panj zakrije, da čebele nazaj ne morejo; kedar je vse povžito, se prazna posoda odstrani in panj z deskicami spet zakrije.

Kar tukaj popisane obrise satovnika, stroja in panjev zadeva, je vse bolj obširno in prostrano primerjeno, da se opravilo pri čebelah ne overa, ako je mizar ktere dele za kaki Mm. večje ali manjše naredil. Res najbolj sitno je, če niso vsi satovniki in vsi panji enake mere, ker je delo pri čebelah težavno, ter se ne da lahko ravnati, kakor bi bilo treba; zato je glavno ravnilo in pravilo to: za vse panje enake satovnike, kar se po gori popisanem stroju za izdelovanje

satovnikov lahko doseči da — in potem je veselo biti čebelar.

Satovnik in stroj za izdelovanje satovnikov, kakor tudi panji tukaj narisani in popisani so zato „lembaški“ imenovani, ker se tukaj po tej meri in tej sestavi delajo in rabijo, ter so kakor najročnejši spoznani. Izdeluje pa jih po primerni ceni g. Janez Žižek, mizar v Lembahu. H.

Smreka, koristno drevo.

Vsak dan vidimo po železnici les v tuje kraje odvažati; treba tedaj skrbeti, da nam ga ne bo zmanjkalo, in pred vsem, da spodrejamo gozde, ki nam največ dobička obetajo. Bor je res dobro drevo, ker hitro raste in veje dobro služijo za grobanje vinogradov; alj borov les je le samo za kurjavo, za drugo porabo ne služi. Memo bora je smreka več vredna, ker v pripravi zemlji naglo raste, daje lesu za stavbe in za marsiktero drugo rabo, ako je le bila dobro oskrbljena in suhili vej o pravem času otrebljena.

Kdor hoče smrekov les za rabo imeti, naj skrbi pred vsem za to, da se v deblo „Petrovih klinov“, to je: suhij vej in grč ne vraste. Smreka namreč posebno mlada rada košato raste, nastavlja od spodaj obilno postranskih vej, ktere se sčasoma posušijo, pa vendar ne odpadejo, temuč se v deblo vrastejo in delajo grčast les, ki ni kaj prida, ker grče rade iz desek, ko so se posušile, izpadejo, in tako nastanejo luknje. Kdor hoče tedaj lep les za deske in drugo rabo imeti, mora postranske veje mladih smrek pridno trebiti, to je: dve tretjini drevesne dolgoti mora gladko pri deblu odžagovati, da se rana lahko zaceli. Tudi velikim drevesom je dobro nepotrebne veje do dve tretjini drevesne visokosti odstraniti, da deblo lepo gladko postane; višje se pa drevo ne sme klestiti, sicer bi mu to škodovalo in ga v rasti zaviralo. —

Pa ne samo z ozirom na les, ampak tudi gledé stelje je dobro črn les marljivo zasajati. Kadar nastopi sneg in zima, preden je še listje z drevja odpadlo, kakor lanske jeseni, pride gospodar v največjo zadrego, ako mu stelje menjka. Če pa ima črnega lesu in ga skoz leto dobro špoga, bo imel za zimo dovolj stelje, ki daje tudi najboljši gnoj. V največji sili se da iz smrekovja tudi pri globokem snegu stelje dobiti.

Gospodarske skušnje.

Žveplo dober pomoček zoper krompirjevo bolezen. Zrežan krompir za seme se neposredno pred sajenjem z žveplovno moko dobro potrosi in potem sadi. Pozneje, ko mlade krompirjeve zeli že skozi zemljo poženejo, se tudi te z žveplom tako potrosijo, kakor je to pri vinski trti v navadi. Na Tirolskem so neki s tem dober vspeh dosegli.

Orehovo listje živini strup. Dostikrat se nahajajo orehova drevesa na pašnikih. Zgodilo se je, da je troje goved, ki so na paši pod orehom listje, ki je bilo že črno, plesnivo in mazljivo, s travo vred povžila, v 24 urah poginila. Našli so, da so se z orehovim listjem ostrupila. Toraj pozor!

Porezovanje korenin sadunosnim drevesom rodovitnost povišuje. To se pa takole naredi: Odgrebe se okoli debla prst, da se korenine pokažejo in potem tiste, ki niso zdrave, precej močno prikrajšajo. Jama se z dobro gnojno prstjo zasuje, močno zalije in rodovitnost drevesa je povišana. Tudi prikrajšanje zdravih korenin ne škoduje, ker se stare korenine tako sillijo nove tanke sesavne koreninice pognati. To delo se mora pa kratko prej storiti nego začne sok v drevo stopati, tedaj zarano spomladi, ko se zemlja raztali, ali pa jeseni m. septembra. Pridjati dobre gnojne prsti je že samo ob sebi koristno, boljše je še pa, ob enem tudi korenine prirezati in drevesu tudi še vrh nekoliko pristriči.

Kako trsovje rezati? Navadno se pri nas reže z vinjeki. Paziti je na to, da se odreže tako, da ostane zgornje okó za odrezó od zadi. Če nastopi deževno vreme, se deževne kapljice odcejajo po odrezí navzdol, kjer očesa ni, in tako se brani zadi skrito oko zmrzljave, ki spomladi po deževju rada nastopi.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 9. febr. (V zadevi slovensko-nemškega slovarja). V saboto se je obhajala že petnajsta obletnica za ranjnim knezoškofom Antonom Alojzijem in „Slovenec“ je pri tej priliki vprašal, zakaj še zdaj niti ena pôla po njem zagotovljenega slovensko-nemškega slovarja ni prišla na dan? G. knezoškof, ki imajo izvršiti oporoko svojega prednika, so to reč prepustili stolnemu kapitelnu, ali bolj prav gosp. proštu dru. Pogačarju.

Najprvo je bil vredovanje po raznih možeh že nabranega gradiva izročil g. Levstiku. Nihče ne dvomi, da je g. Levstik zmožen za tako delo, a namesto podano gradivo marljivo vredovati, delal je pri njem brez konca in kraja svoje študije. Zdaj je g. prošt naprosil g. Pajka v Mariboru, da bi prevzel vredovanje. G. Pajk je obljubil za poskušnjo izdelati nektere pôle in poslati jih v pretres. A določeni čas je že davnej minul, od omenjenih pól pa ni ne duha ne sluha. Mislimo pa, da odkar je g. Pajk kupil mariborsko tiskarno in prevzel tudi vredništvo „Zore“, ne more imeti za tako važno in trudapolno delo potrebnega časa in da je to glavni vzrok, da obljubljenih pól še ni na dan.

Če pojde tako naprej, bomo čakali še 15 let, preden se z delom prične, slovarja pa sedanjí rod dočakal ne bode. Kolikor so nam znane razmere, bilo bi najbolje, da bi se delo izročilo g. Navratilu, ki bi naj pri ministerstvu za par let prosil odpusta, potem pa v Ljubljani vredoval slovar. G. dr. Pokljukar pa, ki po svoji zaročitvi z Aleksandrino Blaznikovo prevzame Blaznikovo tiskarno, bi gotovo gledal na to, da bi se slovar lično in tudi po ceni natisnil. Ker je reč ta za Slovence tolikanj važna, je deželni odbor enkrat že popraševal, kaj in kako je z Wolfvim slovarjem; prav bi bilo, da bi reč še enkrat sprožil, sicer bomo Slovenci zarad nehajstva tudi v tej stvari na škodi.

Iz Mozirja, dné 7. sveč. (Naša hranilnica?) Uvodni članek v šte. 23. „Sl. Naroda“ pod napisom: „Zopet posojilnične zadruge“ je povod mojemu dopisu, da naslikam nekaj tužnega o mozirski posojilnici. Bilo je namreč pretečeno poletje, ko so gornji savinčani osnovali na g. dr. Vošnjaka prigovarjanje v Mozirju posojilnično zadrugo. — Zbralo se je takrat v Mozirju dosta odličnih možakov gornje savinske doline; volili so predsednika, tajnika, denarničarja in vse, kar je društvu potreba. Društvo ima tudi vse potrebne tiskovine, tudi je že prvi dan prišlo v denarnico nekaj stotakov. Od istega dneva se pa nič več o posojilnici ne čuje, zadruga spi zimsko spanje.

Večkrat sem slišal pogovarjati se o posojilnici, pa kaj da je ž njo, ne vem. Uzrok temu nehajstvu je po mojih mislih ta, ker je predsednik na Rečici, denarničar in tajnik pak v Mozirju. Nobeden se dela ne loti, in tako se bodo žalibože uresničile moje besede, katere sem pri osnovanju društva pisal v neki slovensk list: „Upamo, da ne bode posojilnici „sreče dar — klofuta.“ —

In vendar imamo v Mozirju več nego tri veljavne možake, kateri bi se lahko dela lotili in bi šlo prav lepo. Treba le količkaj požrtvovanja za gmotni blagor ljudstva. Mozirjani, vzbudite se k delovanju, skličite skupaj sejo; zmenite se in lotite se enkrat „viribus unitis“ dela in bode šlo od rok. Vse imate za posojilnico pripravljeno, le delati treba. Naj bi slavni srenjski odbor to kot srenjsko zadevo pospeševal, kar je tudi res, kajti dobiček pripada lahko srenjskima blagajnicama v trgu in v okolici, ali se pa obrača v dobrodejne namene. Naj bi spodbudni glas ne bil zastonj!
Mozirski.

Iz Radgone, 8. febr. (Za pretje me je. Žitno trštvo. Stara napaka Slovencev.) Še zdaj imamo mejo proti Ogrskemu zaprto, čeravno že cele mesece o kugi ni slišati nič. Ogrí so itak straže med železnogradni in salaško županijo že odstranili, — znamenje, da so brez vsega strahu pred kugo, le mi Štajerci nosimo še težko breme.

V Radgono začeli so okoličani to zimo po dvakrat v tednu žito, koruzo i. t. d. na trg voziti. Želeti bi bilo, da se ta reč dobro vredi, in se tako trštvo z živežem ogrskim židovom v sosesčini iz rok iztrga. Kmalu bi prihajali kupci od vseh povozov sem.

Slišimo v enomer, da denarja manjka, da je petica redka, toda krčme in gostilnice naraščajo povsod kakor gobe iz zemlje, in so prav polne! Zdi se nam tedaj, da je denarne sile najbolj zapravljalivost, požrešnost mnogih gospodarjev in poslov kriva! Slovenci, — bodimo trezni, bodimo varčni in skrbni! —

Iz Kozjega, 8. febr. (Zlata poroka.) To je bilo včeraj veselje v naši puščavi! Popoludne po večernicah se je zbiralo staro in mlado po cerkvi in trgu; celó gosposkih obrazov ni bilo sram, očitno se pokazati; možnarji so pokali, kakor pred velikimi prazniki. Bila je v resnici za Kozje včeraj svečanost.

Veljalo je, počastiti revnega tržana Jakoba Sušnika, ki je slavil zlato poroko, in Kozjani so se skazali. Na županov poziv je z veseljem vsak nekaj podaril, rojaku napraviti veselo uro. Ganilo je vsacega gledati sivega starčka sredi svoje družine, ko je otrokom in vnukom še enkrat podal svojo roko v blagoslov.

Očeta še bolj razveseliti prišel je domu iz Gradca njegov sin, izučen sedlar, ter se dal tukaj ob enem z očetom poročiti.

Jubilant je star 77 let; nja ženica Barbara šteje 69; obadva pak sta še čvrsta ter se nobenega dela ne zbojita. — Ko sem ju gledal tako možko v cerkev korakati, sem se kaj nerad spomnil sedanjega mladega rodu, ki je tako silno rahel ter občuti vsako sapico, pa vendar vidoma hira na zdravju. Menda se v mladeniških letih — preneglo živi. —

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V a ž n i dogodki se pripravljajo za prihodnje dni. Maja se ministerstvo takraj- in onkraj Litave. Kakor strela iz vedrega osupnila je te dni svet neka knjižica („Beachtungen über die Organisation der österr. Artillerie“), ki se pripisuje nekej visoki, cesarju jako blizo stoječi osebi, ki ima tudi pri vojaštvu obče zaupanje. V tej knjižici dokazuje pisatelj, da je Avstriji treba zaslombe v zvezi z Rusijo proti grabežljivemu nemškemu sosedu, ki je našemu cesarstvu toliko bolj nevaren postal, kolikor bolj se pri nas domoljubje in udanost do vladarske hiše razdeva. Ker dela to nemško — liberalna stranka, na katero se Prus zanaša, in ker prijateljstvo z Rusijo mogoče ni, dokler se ponemčevalna politika pri nas na klin ne obesi, utegne za Slované in nas Slovence zasijati mila zarja pravice in — narodne svobode.

Na Ogerskem jo je levičnik Tisza v svojem sijajnem govoru proti Deakovcem zasuknil od levece proti sredini do Sennyeya, ter utegne neko srednje ministerstvo iz levičnikov in Sennyey'cev se roditi.

Vnanje države. Na Španskem je kralj Karol sijajno zmagal Alfonzovo armado, vsled tega je bežal Alfonso z bojišča v Madrid.

Za poduk in kratek čas.

Iz Ptuja v Zagreb, jeseni 1874.

(Potne črtice.)

(Dalje.)

Zagreb, glavno mesto hrvaške zemlje, ima 16.654 katoličanov, 91 nezedinjenih in 431 zedinjenih grkov, 110 protestanov in 863 judov. Vseh prebivalcev domačinov tedaj 18.249. Ker je v Zagrebu tudi mnogo dijakov, in kakor mi je neki stotnik zagotavjal, do 6000 vojakov, se sme število vseh stanovnikov do 25.000 računati. Mesto ima izvrstno lego. Proti severju ga varuje Zagrebačka gora, proti jugu je odprto; en del mesta brž ko ne starejši je na precej visoki panogi tega pogorja, drugi v podnožji na ravnem. Mesto je jako snažno in prijetno, vsak dan sem vidil ulice pometati, in po dvakrat v vodo škropiti; povsod vlada lep red. Noči so bile zmirom mirne in tihe, da sem se čudil; v večernih urah se je obilno prebivalstva sprehajalo po ulicah, proti deseti uri se je pa vse razšlo k pokoju, in vladala je potem tihota, skoro kakor na kmetih. — Zagreb sem si celó drugač mislil, reči pa moram, da je vse to že s prva delalo na me jako dober vtis. Če pa še prštejem srčno prijaznost, ki se tu nahaja pri učeči se mladeži, duhovnikih in drugih narodnjakih, in nektere imenitnosti, ktere Zagreb dičijo, ne bo preveč, ako rečem, da je Zagreb eno najmilejših mest v Avstriji, slovenskemu domoljubu pa kraj narodnega ponosa in navdušenja.

Med imenitnosti Zagreba se mora v prvi vrsti šteti metropolitanska cerkev, ki je velikansko poslopje. Škoda, da se znotranja sprava od nadbiškupovega trona do poslednjega postranskega altarja s krasnim gotiškim slogom zidarskega dela ne slaga. Petero óken v prednjem koru je jako okusno malanih. Cerkev je blizo tolika kot Marije-Celjska, ki je 44° 2' dolga, 15 sežnjev in pol široka; Zagrebačka bo 3—4 sežnjev krajša, pa je zato blizo toliko širja. Vtis je tu veličastniši, ker pregledaš pri vstopu naenkrat vse znotranje prostorije, kar v Marija-Celji zarad altarja milostne Matere Božje sredi cerkve ni mogoče. Prednji altar ima več dragocenosti, stranskih je menda 24, polovica preveč. Kakor se je v prejšnjih časih kteremu korarju dozdevalo, je kje si bodi brez ozira na okus, k steni pritisnil altareček, da poslavi svoje ime; iz marmorja, nekteri iz dragega, so sicer vsi.

Za mesto glavna cerkev je sv. Marka, menda tudi najstarejša; ta je namreč farna cerkev skoro za ves Zagreb, ostale 3 fare štejejo komaj do 5 tisoč duš. Sv. Marka cerkev potrebuje mnogo popraviljanja. Pri poroki, ki sem jo tukaj vidil, niso imeli vina za sv. Janža žegen; slišal sem, da to ni v navadi, kar se mi je čudno zdevalo, ker Hrvati sicer vinsko kapljico v čišlih imajo. Zunaj na Markovem trgu se na tléh kažejo 4 kamni, na katerih je bajé stal železni tron (kletka) kmečkega kralja Matije Gubca, na katerem je tudi žalostno smrt storil. L. 1573 so se namreč vzdignili kmetje najbolj v Zagorju proti plemenitašem, ki so jih neki hudo drli. Kmetji si izvolijo Matijo Gubca za svojega kralja, ki je kraljeval v Stubici; od tod je pošiljal svoje čete po gradovih plemenitašev plenit in morit. Vojska je kmalu kmečke trume premagala, njih kralja vjela, ki je bil v Zagrebu v grozno smrt obsojen. Blizo cerkve sv. Marka na trgu so namreč razbelili železen tron, na njem pa nesrečnega kralja Gubca živega spekli.

(Dalje sledi.)

Razne stvari.

(Banka „Slovenija“) je v zavarovanju proti ognju meseca januarja izdala 283 polic, od katerih znaša premija na lastni račun v gotovini 15.259 gld. 89 kr. Do 4. svečana bilo je na 1220 delnic vplačanib po 30 gld.; tedaj 36.600 gld.; na 445 pa po 15 gld., toraj 6675 gld.; skupaj 43.275 gld. Veliko delničarjev je obljubilo, da še tega meseca doplačajo. — Pet bank je že priznalo, da so nam dolžne protizavarovanja, katero so prejšnji uradniki od začetka krivo računili; pri drugih se to še obravnava. — Z veseljem tudi naznanjamo, da je banke „Slovenije“ zastop za Maribor in okolico prevzel naš narodni trgovec, g. M. Berdajs, pri katerem se toraj odslej zavarovanje vrši.

(Pomiloščenje.) Val. Golež iz Dramelj, ki je bil od celjske sodnije zavoljo umora Marjete Vodušekove k smrti na vislicah obsojen, je po svitlem cesarju pomiloščen in mu je smrtna kazen v 16-letno težko ječo spremenjena.

(Velike razstave.) Pet bilo je dozdej velikih razstav v Evropi, šesta je namenjena v Filadelfiji v Ameriki. Prva je bila l. 1851 v Londonu. Trajala je za obiskovalce proti vstopnini 141 dni, prišlo je 6 mil. 39.185 ljudi, vstopnine pa 424.323 funtov šterlinga (po našem šterl. = blizo 10 gld.) Druga, pariška, l. 1855 bila je 200 dni odprta, prišlo je 5 mil. 162.330 ljudi na razstavo, vstopnina je vrgla 128.099 funt. šterl. — Leta 1852 je bila zopet v Londonu mednarodna razstava skoz 171 dni, na ktorej je bilo 6 mil. 211.103 ljudi, vstopnine pa 408.560 funt. šterl. — Četrta in dozdej najsičajniša razstava bila je l. 1867 v Parizu, kder je bilo v 217 dneh blizo 9 milijonov obiskovalcev, ki so plačali 420.735 funt. šterl. — Peta

je bila dunajska l. 1873 skoz 186 dni, v kterih je bilo na razstavi 6 mil. 740.500 ljudi, vstopnine pa 206.478 funt. šterl. — Na vseh 5 velikih razstavah bilo je blizo 33 milijonov obiskovalcev, ki se plačali samo za vstopnino 1 mil. 588.164 funt. šterl., nad 15 milij. gld.

(Za ravnatelja celjske gimnazije) imenovan je dr. Fr. Svoboda, gimn. profesor na mali strani v Pragi. Da nja rojak V. M. ni postal ravnateljem, tega ne bodo ne učenjaki ne Slovenci obžalovali; kako pravičen da bo pa Slovincem Čeh Svoboda, si ne upamo prerokovati, ker so česki „Svobode“ dozdej Slovincem le nasilstva, ne pa svobode donašali. Med 16 prošniki za to važno mesto bili so tudi Slovenci: Šuman, Fr. Hafner in Žolgar, pa za službo na Slovenskem se zopet Slovenec ni sposoben spoznal. Lepa nam svoboda!

(Za društvo duhovnikov) so na dalje vplačali č. gg.: Voh Jernej, Skuhala Ivan, Kunaj Bapt., Ulaga Jož. starj., Pihler, Žehel in Vizovišek po 11 gl.; Vrečko A. opat (letn.) 10 gl., Bizjak Vinc. 22 gl., Kolar Vinc. 4 gl.

(Spremembe v lavant. škofiji). Č. g. dr. Jož. Ulaga, konzistorijalni svetovalec in profesor bogoslovja, imenovan je za nadžupnika v Konjicah; č. g. Jož. Kolarič za župnika v Razborju in č. g. Jož. Kunaj za kurata v Soboti.

(Udom družbe sv. Mohorja.)

Med drugimi bukvami dobodó letos udje tudi „molitvene bukve“, spisane po preč. g. Fr. Kosarju, kanoniku v Mariboru. Ker na kmetih bukvovezov ni, nevezanega molitvenika pa nihčér rabiti ne more, je društveni odbor na dotične prošnje sklenil naslednje:

- Molitvene bukve naj se vežejo mehko ali pa trdo v platno.
- Društveniki, želeči trdo vezanih bukev, plačajo razun letnine ali dosmrtnine še 40 kr. veznine.
- Dekanijske in farne predstojnike in društva poverjenike odbor vljudno prosi, da pri zapisovanju ude na to opominjajo; število uaročenih vezanih odtisov pa naj blagovolé na čelu vpisnih pól zaznamovati. —

Ni menda dvomiti, da se bo tudi zvršilo, če kdo molitvenika sè zlatim obrezkom in usnjatim hrbtom dobiti želi in to razločno naznani. Cena bo seveda mnogo večja.

Čč. bralcem in dopisnikom!

Z današnjim listom dokončam svoje vredniško delovanje, ker me Bog v drugo mesto na delo kliče. Zahvaljujem se pristrčno gg. dopisnikom za izdatno in neutrujeno pomoč, ki mi je trudapolno delo bistveno zljajševala ter jih prav lepo prosim, da ostanejo tudi za naprej listu zvesti podporniki. Kar je bil „Gospodar“ dozdej, ostal bo tudi — v bodočnosti: branitelj narodnosti, sv. kat. cerkve in pospešitelj gospodarstvenega blagostanja. Oddelek

„za poduk in kratek čas“ je za vse leto založen izvirnimi, iz narodnega življenja posnetimi, prav mikavnimi spisi. Kar sem delal, bodi vse Bogu v čast in milemu narodu na korist!

Maribor dné 11. febr. 1875.

Dr. Jož. Ulaga,
dosedanji vrednik „Gospodarja“.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptujju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	60	4	30	5	—	4	40
Rži	4	10	3	50	4	—	3	15
Ječmena	3	90	3	—	2	40	—	—
Ovsa	2	20	2	—	2	60	—	—
Turšice (koruzé) vagan	3	10	2	75	3	20	2	60
Ajde	2	70	2	45	3	—	2	20
Prosa	3	80	—	—	3	20	—	—
Krompirja	2	10	1	80	2	—	1	65
Sena . . . . . cent	1	80	2	—	1	—	1	—
Slame (v šopkih)	1	40	1	40	—	80	1	—
„ za steljo	—	80	1	—	—	60	—	—
Govedine funt	—	25	—	24	—	26	—	24
Teletine	—	28	—	24	—	26	—	24
Svinjetine	—	27	—	24	—	36	—	28
Slanine	—	36	—	32	—	36	—	30

Loterijsne številke:

V Gradcu 6. februarja 1875: 33 89 80 20 16

Prihodnje srečkanje: 20. februarja 1875.

Priporočba.

Podpisani izdeluje nove, ponavlja stare **altarje in tabernakeljne** v vseh najnovejših slogih, podobe in enake cerkvene reči ter jih lepo pozlačuje in okusno izslukuje in sicer po

prav nizki ceni.

Priporoča se toraj vsem častitim duhovnikom in podpornikom cerkvene umetnosti, in tudi svojim slovenskim bratom in rodoljubom.

Delavnica se nahaja v Šramel'novi hiši št. 185. v Mariboru.

3—3

Oroslav Čuček.

Visokostebelna požlahtnjena drevesa.

1—2

Na grajšinskem posestvu v Račjem (Kranichsfeld) je 2000 najzlahtnejših dreves po 60 do 70 kr. na prodaj.

Oglašja se pri grajšinskem opravištvu.

Ces. kralj.

9—12

dvorni puškar

Ivan M. Erhart,

v Mariboru priporoča:

Puške dvocevke od spredej za nabijati iz železa od . . . . . 12 gl. — kr. (do najvišje cene.)

Puške dvocevke od spredej za nabijati iz svila (drotá) . 18 „ — „ (do najvišje cene.)

Lefauchaux (lefošé) iz svila od 30 „ — „ (do najvišje cene.)

Lencaster (lénkaster) iz svila od . . . . . 44 „ — „ (do najvišje cene.)

Revolverje . . . . . 8 „ — „ (do najvišje cene.)

Pistole dvocevke . . . . . 2 „ 50 „ „ enocevne . . . . . 1 „ 30 „

Naznanilo.

2—3

Pri podpisnem se je že začelo olje delati. Preša je izvrstna; bila je na ptujski razstavi z diplomom in bronasto medaljo odlikovana, stiskuje pa tako močno, da se pri dobrem semenu iz vagana nad 10, celó do 13 pintov olja nalije. Tudi za mesiti je posebna mašina. Ker za stiskavanje eden človek zadostuje, je za polovico ljudi manje treba, kakor pri drugih oljnih prešah. Olje se pa dela iz vsake sorte semena: iz bučnic, orehov, konpelj, lena, maka, stranika, solnčnic itd. Plačuje se samo 6 kr. od pinta. Delalo se bo še 5 tjednov po velki noči. Seme za olje zamenjati je vselej mogoče.

Tomaž Krajnc, vulgo **Maleč**, mlinar v Frajhami.

Ne prezreti!

Častitim gg. duhovnikom v pokoju ali tudi drugim, ki hoté bolj mirno življenje imeti, ponuja se za kup

posebno lepa in prilična hišica

v veselem kraju na *spodnjem Štajerskem*.

Zastran **kraja** naj se ponudniki blagovolé obrnóti do

1—2

opravištvu „Slov. Gospodarja“.